

Bukodi Blanka Eszter
Az agrárjogi kerekasztal
alakuló ülése

Agrár- és Környezetjog
2016. 20. szám

BUKODI Blanka Eszter*
Az agrárjogi kerekasztal alakuló ülése¹

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Agrárjogi Tanszéke, a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszéke, valamint a Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztálya közös kezdeményezése alapján 2016. április 20-án, 14:00 órától *'Szellemi tulajdon az Agrárjogban'* tematikával megrendezésre került az agrárjogi kerekasztal alakuló ülése az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának Kari Tanácsstermében. A kezdeményezés ötlete tavaly ősszel vetődött fel, tapasztalván, hogy a szellemi tulajdon kérdése az agrárjogban egyre gyakrabban felmerül. A kerekasztalt *Dr. Kurucz Mihály*, az ELTE Agrárjogi Tanszékének megbízott vezetője és a kerekasztal ötletgazdája vezette le. Az első ülés fő célkitűzéseként a szervezők – mivel a jövőben legalább évi két alkalommal szeretnék megrendezni a kerekasztalt – a következő tanácskozás szűkebb témájának, illetve az ülésezési rendnek a közös kialakítását jelölték meg. A szervezők a meghívottak soraiból neves polgári- és agrárjogászokat választottak, hogy rövid induló hozzászólásaikkal készüljenek a kerekasztalra, a szellemi tulajdonnak az agrár-élelmiszerjogot érintő jogintézményi áttekintésére és ennek alapján a tárgyalható témakörök meghatározására fókuszálva.² Jelen cikkben a kerekasztalon hallottakat, a felszólalók hozzászólásait kívánom összefoglalni.

Az ülést az ELTE megválasztott dékánja, *Dr. Menyhárd Attila* nyitotta meg a helyszínül szolgáló intézmény nevében. Köszöntőjében elmondta, innovatív kezdeményezésnek tartja a kerekasztal felállítását, illetve hangsúlyozta az egyetemek közötti együttműködés fontosságát. Az érintett jogterület véleménye szerint a közgazdaság- illetve jogtudomány metszéspontja, mely folyamatos kutatást igényel. Ezután a három kezdeményező, *Dr. Grad-Gyenge Anikó*, a Károli Gáspár Református Egyetem Polgári Jogi és Római Jogi Tanszékének vezetője, *Kókai-Kunné Dr. Szabó Ágnes Katalin*, a Földművelésügyi Minisztérium Eredetvédelmi Főosztályának vezetője, illetve *Dr. Kurucz Mihály* szólalt fel a kerekasztal intézményesítésével kapcsolatosan. A kezdeményezőik nevében a Főosztályvezető-asszony két hagyományos kulcsos fonott kaláccsal kedveskedett a kerekasztalnak, amely a KRE és az ELTE jogi karainak összefogását jelképezi. A köszöntő beszédek után az érdemi felszólalásokkal folytatódott az ülés, először a polgári jogászokat, majd az agrárjogászokat hallgathattuk meg.

* Joghallgató, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, IV. évfolyam, nappali tagozat, e-mail: blanlabukodi@gmail.com

¹ A kutató munka a Miskolci Egyetem stratégiai kutatási területén működő Mechatronikai és Logisztikai Kiválósági Központ keretében valósult meg.

A publikáció elkészítéséhez a helyszínen készített saját jegyzeteim, illetve az egyes meghívottak által küldött anyagokat használtam fel.

² A kerekasztal megtartásával kapcsolatos részletes információkat a résztvevőknek küldött Meghívó tartalmazza.

Elsőként *Dr. Faludi Gábor* (PhD, ELTE-ÁJK, egyetemi docens)³ fejtette ki gondolatait. Nem kifejezetten kutatási területe a földrajzi árujelzők, a témát polgári jogi szemszögből közelítette meg. Szerinte gazdasági alapokról kell kezdeni a kutatást, azt vizsgálni, hogy versenyjogi szempontból mennyiben különbözik ez az oltalom a védjegyektől. Véleménye szerint fontos lenne szervezeti keretet létrehozni a földrajzi árujelzők vizsgálatához, állítását pedig öt indokkal támasztotta alá felszólalása során. Elsősorban elmondta, hogy a földrajzi árujelzők jelentősége nagy, fogyasztói szempontból kifejezetten előnyös a használatuk, mivel az árut szorosan az előállítás helyéhez kapcsolják. Természetesen minél szélesebb ez a bizonyos lehatárolt földrajzi terület, annál kevésbé marad igaz az, hogy a fogyasztók választását könnyítenék meg. „*Használatuk gazdasági megközelítés szerinti indokoltóságát – a jóléthez való hozzájárulását – a védjegytől némileg eltérően célszerű vizsgálni. A védjegy a fogyasztók árkeresési költségeit úgy csökkenti látványosan, hogy az árut egy vállalathoz kapcsolja, ami valóban jelentős tranzakciós költségcsökkentő tényező. A földrajzi árujelző csak kivételesen tapad egy vállalathoz, ezért a keresési költségcsökkentő hatása sem olyan látványos, mint a védjegy esetében.*” – indokolt Dr. Faludi Gábor. Elmondta továbbá, hogy „*színtén gazdasági-, illetve versenyjogi sajátosság, hogy amiatt, hogy a földrajzi árujelző tipikusan több, sőt sok vállalathoz tapadhat, az erőfölénnyel visszaélést ehhez a tényezőhöz igazodóan kell, illetve lehet vizsgálni. Nem olyan egyértelmű a helyzet, mint az egy jogosulthoz tapadó kizárólagos jog (például a szabadalom) esetében. Az esetleges erőfölénnyel visszaélést annak fényében kell, illetve lehet vizsgálni, hogy egy földrajzi árujelző teremthet-e önmagában erőfölényes helyzetet, hány piaci szereplőt illet meg együttesen ez az erőfölényes helyzet, ha az egyáltalán fennáll, és van-e mögötte versenykorlátozó megállapodás.*” Harmadsorban a földrajzi árujelzők jogi sajátosságait foglalta össze, amelyek szintén indokolják a szélesebb körű szakmai vizsgálatot. A hozzájuk fűződő vagyoni jog nem forgalomképes, így kizárt a hasznosítási- illetve licencia szerződés megkötése vele kapcsolatban, továbbá nem átruházható, azonban van értéke. Használatuk kollektív jogosultság, nem kapcsolódik hozzá olyan jogi monopólium, mint más szellemi alkotásokhoz, elég az egyes feltételeknek megfelelni. Említést tett továbbá a TRIPS-megállapodásról, mely absztrakt, nyitott szabályozási módszert alkalmaz a szóban forgó jogterületek kapcsán. Azt is megengedi, hogy – mint például az Amerikai Egyesült Államokban – a földrajzi árujelzőket védjegyként szabályozzák, valamint a sui generis oltalom is megfelel az általános követelményeknek, pedig e jogi oltalmak belső sajátosságai jelentősen különböznek. Végezetül a közigazgatási jog jelentős szerepéről beszélt a földrajzi árujelzők oltalmához kapcsolódóan: „*A közigazgatási- és magánjog együttes megjelenése, és érvényesülése, érvényesítése is vizsgálatra érdemes. Nemigen létezik más olyan oltalmi forma, amelyet jogi norma hoz létre, márpedig az uniós szintű földrajzi árujelző - oltalom valójában normatív akttussal keletkezik.*” Hozzászólása lezárásaként azzal a javaslattal élt a kerekasztal szervezői felé, hogy szakmai- illetve civil szervezetek képviselői is vegyenek részt a beszélgetéseken.

³ Dr. Faludi Gábor a témához kapcsolódó munkái közül lásd különösen: Faludi Gábor – Lukácsi Péter: *A védjegy törvény magyarázata*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és könyvkiadó Kft., 2014; Faludi Gábor: A szellemi alkotások jogának általános kérdései, in: Lontai Endre (szerk.): *Magyar polgári jog: Szellemi alkotások joga*, Budapest, Eötvös Kiadó, 2006, 9-37.; Faludi Gábor: A szerzői jog és az iparjogvédelem belső korlátjai, *Jogtudományi Közlöny*, 2006/7-8, 280-291.

Dr. Kurucz Mibály üdvözölte az ötletet, valamint néhány szóban reagált az elmondottakra. Egyetértett azzal a megállapítással, hogy erősen közigazgatási jogterületről van szó, ahol sok a feszültség mind a nemzetközi, mind az uniós szabályok között. Szerinte felvetődik a kérdés, hogy az oltalom alatt álló területeken történő földszerzéssel együtt járó előny (a földrajzi árujelző használata) ütközhet-e versenyjogi szabályokba.

Másodikként Prof. Dr. Tattay Levente (PPKE-ÁJK, prof. emeritus)⁴ szólalt fel, dicsérve a jelenlévő 'rangos szakembergárdát'. Mondanivalóját a mezőgazdaságban jelenlévő földrajzi árujelzőkkel kapcsolatban egy általános bevezetővel kezdte, miszerint ezek „általában atipikus, sőt rendszeridegen sajátosságokkal (a jogosultság kollektív) rendelkeznek, szabályozások későn valósult meg. A velük kapcsolatos bejelentések nem tömegesek, az oltalom határideje pedig speciális.” Ezután három részre osztódott hozzászólása az egyes részterületek részletesebb elemzése során: először a földrajzi árujelzőkről beszélt. A jogterület szabályozása rendkívül későn, Franciaországban 1905-ben kezdődött, majd 1958-ban a Lisszaboni Egyezményben folytatódott. Európai Gazdasági Közösség jogalkotására csak 1992-ben került sor, Magyarországon 1997-ben született védjegy törvény szabályozta először a földrajzi árujelzők nemzeti oltalmát. Kiemelte az alacsony bejelentési számot az árujelzőkkel kapcsolatban, melyet 2014-es adatokkal támasztott alá: a védett közösségi agrártermékek száma összesen 867, a védett borok száma 1560, a védett magas alkoholtartalmú italok száma pedig mindössze 337. Ezek közül a magyar eredetmegjelölések száma körülbelül 100 körüli számra tehető. Összegyűjtötte továbbá a földrajzi árujelzőkre jellemző speciális tulajdonságokat, miszerint azok szinte kizárólag az agrártermékek védelmére korlátozódnak, személytelenek, forgalomképtelenek, határidő nélküliek és kollektív jogosultságot jelentenek. Mögöttük hihetetlen mértékű a társadalmi támogatottság. Előadása második részében a biotechnológiai szabadalmakról beszélt Dr. Tattay Levente, melyek a biológiai anyagokhoz kapcsolódnak. Esetükben is későn indult meg a jogalkotási tevékenység: az USA-ban 1980-ban, az Unióban 1998-ban, Magyarországon pedig 2001-ben született a biológiai szabadalmakra vonatkozó szabályozás. Hasonlóan alacsony bejelentési számmal kell számolnunk, a 2016-os WIPO statisztika szerint nem képeznek jelentős mennyiséget. Speciális tulajdonsága a biotechnológiai szabadalmaknak, hogy élő anyagra vonatkoznak, melyek szaporítása biológiai úton történik. A szabadalmi oltalom időtartama jelen esetben 20 év a bejelentéstől számítva. Végezetül a növényoltalmak jellemzőit foglalta össze Dr. Tattay Levente. A terület szabályozása szintén későn, az USA-ban 1930-ban, Hollandiában 1941-ben, Németországban 1953-ban, Magyarországon 1969-ben történt meg, uniós rendelet pedig csak 1994-ben született. Szintén nem nevezhető tömegesnek a bejelentések száma, mindössze évi 1500-2500 oltalmat adnak meg az EU területén. Szintén speciális tulajdonságként értékelhető, hogy a szabályozás tárgya olyan anyag, amely élő,

⁴ Prof. Dr. Tattay Levente számos publikációval gazdagította a terület szakirodalmát, néhány közülük: Tattay Levente: *A szellemi alkotások jogvédelme az Európai Unióban*, Budapest, Pázmány Press, 2014; Tattay Levente: Versenyképesség, innováció és szellemi alkotások az Európai Unióban, *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*, 2014/4, 5-26; Tattay Levente: A szellemi alkotások és a versenyjog az Európai Unió belső piacán, *Magyar jog*, 2013/4, 210-222.

megkülönböztethető, egynemű és állandó, szaporítása szintén biológiai úton történik. Az oltalom a megadástól számított 25 évig tart, szőlő- és fafajták esetében pedig 30 évig.

Dr. Törőcsiké Dr. Görög Márta (PhD, SZTE-ÁJK, habilitált egyetemi docens)⁵ messzebből indult a téma vizsgálata során. „A hozzászólás alapvető célkitűzése az agrárjogi kerekasztal létjogosultságának az agrárinnováció, az agrárvállalkozások igényei felől való alátámasztásán túl, a know-how agrárinnovációs szerepének megvilágítása volt. A Központi Statisztikai Hivatal által adatokkal alátámasztott K+F struktúraváltozás szerint, míg 2004-ben a vállalkozások a K+F ráfordítások alig több mint egyharmadát, addigra 2014-ben már közel a felét finanszírozták, ahol is az üzleti szféra megháromszorozta a K+F-re fordított összeget.”⁶ Hiába nő tehát potenciálisan az innovációk, az innovációs attitűd szerepe, az államháztartási ráfordítás csökken. „Az üzleti szféra az előző évekhez képest komoly(abb) szerepet vállal a kutatás-fejlesztési folyamatokban, ezért is érdemes megvizsgálni a cégek innovációs attitűdjét. Az agráriumban elsősorban a termelés biztonságának, illetve hatékonyságának a növelésére ható ún. külső innovációk (műholdas időjárás-előrejelzés, biotechnológia alkalmazása a növénytermesztésben és állattenyésztésben) a fontosak.⁷ Az SZTE Mezőgazdasági Kara által az agrárvállalkozások innovációs potenciálját és attitűdjeit vizsgáló, 2009-ben végzett nem reprezentatív mintán alapuló kutatás eredményei szerint a szabadalom, a know-how jelenléte alacsony, ugyanakkor növekvő tendenciát mutat.⁸ A kutatás szerint az innovációs jellegű tevékenységeknek leginkább külső akadályai vannak, úgymint a tőkehiány, a kockázatkerülő attitűd, amely jellemzők alapvetően az ún. 'követő stratégia' irányába hatnak, ahol is a vállalkozások többsége akkor fejleszt szívesebben, ha a technológia már elterjedt.⁹ Az is látható, hogy az agrárvállalkozások innovációs jelene alapvetően a know-how, a tapasztalati tőke körül forog, a nemzedékről-nemzedékre háramló tudásvagynon alapul.¹⁰ Az agráriumban nem kizárólagosan a műszaki megoldástípusokra koncentrált know-how jelenléte a mérvadó, hanem azt kiegészítve, illetve attól függetlenül jelentős hatással bírnak a nem rögzített formában megjelenő szervezési ismeretek, tapasztalatok is. A gazdaság többi ágazatához képest – alapvetően tradicionális okok folytán – erős a nem kizárólag ellenértéken alapuló

⁵ Dr. Görög Márta idevágó publikációi közül lásd különösen: Görög Márta: *A know-how jogi védelmének alapvető kérdései*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2012; Görög Márta: Know-How-Schutz im nationalen Recht und im Europarecht, *JurPC Internet-Zeitschrift für Rechtsinformatik und Informationsrecht*, 51/2014, Abs. 1-52.; Görög Márta: A kereskedelmi név védelme, in: Faludi Gábor – Lukácsi Péter (szerk.): *A védjegy törvény magyarázata*, Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2014., 579-591; Görög Márta: Wissen wir wie? – Begriffsmerkmale des Know-how, in: Jakab Éva (szerk.) *Geistiges Eigentum und Urheberrecht aus der historischen Perspektive*, Szeged, Pólay Elemér Alapítvány, 2014, 27-36.

⁶ KSH Statisztikai Tükör, 2015. október 30.

⁷ Benkő-Kiss Árpád – Bodnár Károly – Kis Krisztián – Horváth József: *Agrárvállalkozások innováció érzékenysége a Dél-Alföldi régióban*, Szegedi Tudományegyetem, Mezőgazdasági Kar, Kutatási jelentés, Hódmezővásárhely, 2010.

⁸ Benkő-Kiss – Bodnár – Kis – Horváth 2010, 17.

⁹ Benkő-Kiss – Bodnár – Kis – Horváth 2010, 24-25.

¹⁰ A KSH adatai alapján a 2009-2014-ig terjedő időszakban a mezőgazdasági szakterületen belül mindösszesen 4 szabadalmi bejelentésre került sor (pontosabban 2012 és 2013 években 2-2), in: www.ksh.hu (2016.06.15)

tudásáramlás, tudásáramoltatás. Ezen a területen a know-how jelentősége egyértelműen felértékelődik, alapvetően az alábbi okokból eredeztethetően: a) az ágazat kockázatkörül, tőkehiányos jellege nem teszi lehetővé a jelentős anyagi ráfordítást (is) igénylő innovatív fejlesztést, b) a know-how – szemben az iparjogvédelmi oltalom alá behelyezhető oltalmi tárgyakkal – mindaddig részesül védelemben, ameddig titokban tartják c) a 'védelem' megszerzése és fenntartása nem igényel jelentősebb anyagi ráfordítást.” Az elhangzottak alapján tehát elmondható, hogy a mezőgazdaság dinamikáját az évezredes tapasztalatok adják, így az egyes ágazatokban más szabadalmakhoz képest a know-how szerepe a legjelentősebb, ezt a gyakori tudásmegosztást pedig az összetartozás motiválja.

A felszólaló polgári jogászok meghallgatása után agrárjogászok kaptak szót. Elsőként a szervezők egyike, *Dr. Kurucz Mihály* (PhD, ELTE-ÁJK, habilitált egyetemi docens) osztotta meg velünk gondolatait. Szerinte a hagyományos agrárjog földközponitú, ezt a felfogást pedig szét kell törni, utat engedni a 'modern agrárjog' számára, melynek szabályozása háromszintű: nemzetközi, uniós és tagállami. Az uniós szabályok olyan nemzetközi szerződéseken alapulnak, mint a GATT-WTO illetve a TRIPS, melyek kereskedelmi jogi aspektusból szabályoznak. Magát a klasszikus földjogot is a nemzetközi szerződésekből kell levezetnünk, ezzel kapcsolatosan pedig sok érdekes kérdés felmerül: az ingatlanok átruházása egyben jelenti-e az árjelzők használati jogának megszerzését, megfosztják-e attól így az azt előzőleg használó földművestől? Az alanyváltozás a földhasználati joghoz kötődik, nem a tulajdonjoggal száll át az új jogosultra. Ez vonatkozik mind az ingó termékekre, mind a termelését biztosító ingatlanra. Az uniós és nemzetközi szintű szabályozás mellett tagállami hatáskör marad, nem képezi a Közösségi Agrárpolitika részét a termőhely megszerzésének kérdése, mely ellentmondásban áll a modern termékkereskedelemmel. Egyszerre mondhatjuk, hogy az versenytönző illetve -korlátozó, mivel csak az oltalom jogosultja hozhatja létre a terméket földrajzi árjelző esetében.

Kókai-Kunné Dr. Szabó Ágnes Katalin (Földművelésügyi Minisztérium, Főosztályvezető, Eredetvédelmi Főosztály és a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának megbízott oktatója)¹¹ felszólalásával folytatódott a kerekasztal. Beszéde mellett a szellemi tulajdonjog és az agrárjog kapcsolódási pontjairól érdekes diavetítéssel készült. A szellemi tulajdon, különösen az eredetvédelem és a hagyományos termékek védelme kapcsán nagy szerepet tulajdonít az Olaszországból indult 'slowfood'-mozgalomnak. Előadásában bemutatta az 1992. évi Biológiai Sokféleség Egyezmény, valamint a TRIPS Egyezmény és az agrártermékek szellemi tulajdonvédelmének szabályozásával kapcsolatos összefüggéseket. Ismertette a növényfajta-oltalom nemzetközi, uniós és hazai szabályozásnak alakulását,

¹¹ Főosztályvezető-asszony néhány publikációja a témával kapcsolatosan: Szabó Ágnes: Hungarikumok, avagy a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek oltalmának lehetőségei, in: Sütpa István (szerk.): *Studia iurisprudentiae doctorandorum Miskolciensium, Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*, Tomus 11, Miskolc, Gazdász-Elasztik Kft., 2012, 331-345; Szabó Ágnes: A szellemi tulajdonvédelem és a biodiverzitás, in: Csák Csilla (szerk.): *Az európai földszabályozás aktuális kihívásai, Current challenges of the European legislation on agricultural land, Aktuelle Herausforderungen der europäischen Regulierung über den landwirtschaftlichen Boden*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2010, 263-269.

a biotechnológiai fejlődés eredményeként a széleskörű igénypontokkal szabadalmi oltalomban részesített növénycsoportokkal kapcsolatos vitás kérdéseket. Kitért arra is, hogy például az 1969. évi II., szabadalmi törvény a növényfajták szabadalmi oltalmával kapcsolatban milyen haladó, korszerű szellemi tulajdonnal kapcsolatos gondolkodást tükrözött, amikor a növényfajták oltalmára vonatkozó nemzetközi szabályozásnak (UPOV) megfelelő rendelkezéseket hozott az ipari találmányok szabadalmi oltalmára vonatkozó szabályoktól eltérően. A prezentáció következő része az eredetvédelem nemzetközi, uniós és hazai oltalma területén az aktuális kihívásokat és az új szabályozási tendenciákat ismertette. Hangsúlyozta a védjegyek és földrajzi árujelzők használatának jelentőségét, a szellemi tulajdon védelmében rejlő lehetőségek tudatos kihasználását, amely nagymértékben hozzájárulhat az értékteremtéshez és a termelők érdekeinek érvényesítéséhez. Fontosnak tartotta, hogy a joghallgatók és a termelők megismerjék az egyes oltalmi formákat, az oltalmi feltételeket és az oltalomhoz kapcsolódó jogérvényesítési szabályokat. Véleménye szerint napjainkban a joghallgatók nem rendelkeznek megfelelő szellemi tulajdonvédelmi ismeretekkel. Álláspontja szerint ezen ismeretek megszerzését segíthetik elő a most megalakuló kerekasztal programjai.

Dr. Karucz Mihály az uniós eredetvédelmi oltalom alatt álló agrártermékeknek és az ökológiai termelésnek a földforgalmi törvényben szabályozott privilegizált, az elővásárlási sorrendet megváltoztató szabályozásával kapcsolatban kifejezte azon aggályát, hogy jelenleg elegendő az elővásárlási jog gyakorlásához egy szándéknyilatkozat az ökológiai gazdálkodás folytatásáról illetve oltalom alatt álló termék előállításáról, más feltételt nem szab a jogalkotó. Ez pedig azt a veszélyt hordozza magában, hogy elegendő évek múlva áttérni az efféle gazdálkodásra, nem lehet számon kérni a jogosultat jelen feltétel be nem tartásáért.

Főosztályvezető-asszony után *Dr. Gonda Imre* (Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, a Védjegy és Mintaoltalmi Főosztály főosztályvezető-helyettese, a Nemzeti Védjegy Osztály osztályvezetője és a Magyar Védjegyegyesület Alelnöke)¹² osztotta meg a hallgatósággal az eredetvédelem nemzetközi szabályozásának aktuális kérdéseit. A földrajzi árujelzőkkel kapcsolatban szerinte olyan különböző problémák merülnek fel, mint például hogy sokszor eltérő terminológiával illetik - földrajzi árujelző, földrajzi jelzés, eredetmegjelölés, oltalom alatt álló földrajzi jelzés, oltalom alatt álló eredetmegjelölés, eredetvédelem, védett eredetű, hagyományos és különleges termék – a jogintézményt, ami nem jó, mert a tartalmat is megváltoztathatja. Másik kérdés, hogy melyik jogterülethez kapcsolható szorosabban, mint atipikus, interdiszciplináris intézmény: az agrárjoghoz, a fogyasztóvédelemhez, a versenyjoghoz vagy esetleg a polgári joghoz, azon belül az iparjogvédelemhez. Harmadik problémaként az eredetvédelmi rendszerek – nemzetközi, uniós illetve nemzeti – egymáshoz való viszonyát határozta meg *Dr. Gonda Imre*: vajon koegzisztenciáról, kiegészítő jellegről vagy kizárólagosságról beszélhetünk? Hiszen például a borok esetében egyértelmű a kizárólagos uniós jogkör, égetett szeszeknél azonban már nem, hiszen először nemzeti oltalmat kell lajstromoztatni az uniós védelem megszerzéséhez. Franciaországban pedig a mai napig domináns a nemzeti bor-eredetvédelem.

¹² *Dr. Gonda Imre* szellemi tulajdonnal kapcsolatos publikációja: Simon Dorottya – Gonda Imre: Védjegyintenzív ágazatok Magyarországon, *Iparjogvédelmi és szerzői jogi szemle*, 2013/5, 5-39.

Előfordulhat, hogy egy földrajzi árujelzőhöz védjegy is kapcsolódik, mint például az Eger hegyközség tanúsító védjegye, vagy az is lehetséges, hogy az árujelző jogosultsági védjegy-oltalom keretében kerülnek biztosításra. Földrajzi árujelző és védjegy közötti vita esetén a főszabály – a Lisszaboni Megállapodás illetve az uniós szabályozás alapján – az árujelző elsőbbsége. Az egyes tagállami hivatalok eltérő megközelítéssel foglalkoznak a védjegyekkel, az uniós védjegyhatósági joggyakorlat megengedőnek, inkonzisztensnek mondható, pedig az ügyek alapos kivizsgálása közösségi érdeket képvisel. Minden hasonlóság ellenére azonban el kell vonatkoztatnunk a védjegy és a földrajzi árujelző közötti kapcsolattól, hiszen mindkettő eltérő sajátosságokkal rendelkezik. Hozzászólása végén témajavaslatokkal is szolgált a kerekasztal további üléseire: a fogalomzavar és a szabályozási sokszínűség miatti problémák feloldási lehetőségei; az egyes oltalmi rendszerek illeszkedése vagy éppen az illeszkedés hiánya; a megújult lisszaboni rendszer megtárgyalása, sikeressége – ’esély vagy lövészárkok?; a szabadkereskedelmi megállapodások, mint a földrajzi árujelzők csataterai; illetve a védjegy és az árujelző közötti átfedések szerinte kitűnő vítaalapot képezhetnek a későbbiekre.

Két gyakorlati szakember is részt vett a kerekasztalon, elsőként közülük *Gláser Tamást* (a Magyar Védjegy Egyesület alapítója és elnöke, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének alelnöke) halhattuk. Elmondta, munkája során azt tapasztalja, nincs olyan terület, ahol a szellemi alkotások joga ne kerülne szóba. Kevés a jó szakember, sokan nem látják komplexen a jogterületet. Szerinte a kerekasztalnak javaslattételi fórumként kellene funkcionálnia a jövőben a jogalkotó felé.

Almási Gyula (alezredes, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal főosztályvezető-helyettese)¹³ fontosnak tartja a NAV által végzett munkát a szellemi tulajdonvédelem szempontjából. Ennek érdekében speciális vámfigyeléseket foganatosítanak, biztosítják a bejelentéstétel lehetőségét, fokozottan figyelik a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogok érvényesülését. Igyekeznek megakadályozni a hamis termékek előállítását, ha azonban ez nem sikerül, a felismerésükre koncentrálnak: erre nemcsak az alkalmazottakat, de a fogyasztókat is igyekeznek megtanítani. Munkája során tapasztalja, hogy más országok hatóságai harmonizáltan képesek együttműködni ezen ügyekben. A NAV a gyógyszer-bűncselekményeken kívül minden szellemi tulajdonnal kapcsolatos ügyben rendelkezik hatáskörrel. Végezetül kiemelte, hogy a hamisítás ellen csak közösen tehetünk: a vállalkozók, fogyasztók és a jogalkotó.

¹³ Gláser Tamás és Almási Gyula közös publikációja a témához kapcsolódóan: Gláser Tamás – Almási Gyula: Védekezés a márkahamisítás ellen, *Magyar minőség*, 2011/10, 34-37.

Tahyné Dr. Kovács Ágnes (PhD, PPKE-ÁJK, egyetemi adjunktus)¹⁴ következett a GMO és a szellemi tulajdon kapcsolatát boncolgató hozzászólásával. A biotechnológia 1953-tól fejlődik, lényege, hogy egy élő sejtbe bármilyen más eredetű DNS-láncot visznek át, az pedig megmarad és szaporodik az új hordozóban. A mezőgazdaságban gyakran találkozhatunk ezzel a megoldással új növényfajok kialakítása céljából (például a fagyálló paradicsom esete). A biológiai és jogi fogalmak a biotechnológia kapcsán nem esnek egybe, illetve az egyes államok jogforrásai között is nagy az eltérés. A biológiai tárgyú szabadalmak története a hetvenes évekre nyúlik vissza, ekkor azonban még a fermentációs iparra korlátozódott. Nagy lépést jelentett a fejlődésben az antibiotikumok és a szteroid-formációs eljárások megjelenése. A lajstromozás a nyolcvanas években az USA-ban indult, a Chakrabaty-ügy kapcsán oltalmat nyert egy nyersolajat lebontó mikroorganizmus. Ekkor még lényegesen eltértek a nemzeti álláspontok a biotechnológia szabályozásával kapcsolatban. Az oltalom megszerzése kapcsán a feltalálónak két lehetősége van: vagy nyilvánosságra hozza a találmányát és igényli az oltalmat, vagy titokban tartja és know-how-ként kezeli azt. Az első lehetőség esetében nagy a bitorlás veszélye, más is feltalálhatja ugyanazt, vagy más találmány születik az övéből, illetve nehéz ipari titokká tenni a szabadalmat. Ha a másik utat választja, a termék nem szabadalmaztatható, a bitorlás megkerülhető, de magasak a költségek. Az egyes országok szabályozási rendszere is két csoportra osztható: vagy szükséges a termék megvalósítási lépéseinek részletes leírása, mint Magyarországon, vagy elegendő bizonyítékként szolgál a termék léte és egy vázlatos bemutatás, mint az USA-ban. Az uniós jogforrások közül az 1998/44/EP irányelv vonatkozik a találmányok oltalmára. Régóta sürgették a megalkotását az áruk szabad mozgásának biztosítása illetve az etikai, környezetvédelmi, emberi méltósággal kapcsolatos problémák megoldása miatt. A TRIPS-megállapodás és a Budapesti Szerződés – amelyben a részes államok elismerik és megengedik a mikroorganizmusok letétbe helyezését¹⁵ – szolgáltak alapul a megszövegezéséhez. Nagy problémát jelent a mai napig, hogy óriási különbségek vannak az egyes fordítások között, a fogalmak meghatározásánál, így rendkívül sok idevágó uniós precedens születik. Az előadó kitért továbbá az irányelv egyes fontos cikkeinek részletes bemutatására is beszédében. Az irányelv magyarországi implementálása az 1995. évi XXXIII. törvényben realizálódott, mely a találmányok szabadalmi oltalmáról szól. A 2004/48/EK irányelv pedig az egyes szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről rendelkezik, szintén érintve a szóban forgó jogterületet. Végezetül Dr. Kovács Ágnes összehasonlította az uniós

¹⁴ Dr. Kovács Ágnes néhány idevágó kutatása: Tahyné Kovács Ágnes: Génmódosítás a mezőgazdaságban és a genetikai erőforrások fenntartása, in: Csák Csilla (szerk.): *Jogtudományi tanulmányok a fenntartható természeti erőforrások témakörében*, Miskolc, Miskolci Egyetem, 2012, 180-191.; Tahyné Kovács Ágnes: A GMO-kkal kapcsolatos egyes Európai Bírósági jogesetekről és azok tanulságairól, in: Láncoz Petra Lea (szerk.): *Válságban az Európai Unió*, konferenciakötet, Budapest, Pázmány Press, 2014, 249.

¹⁵ A Budapesti Szerződés nem tér ki a minta hozzáférhetővé válására: a joggyakorlat szerint a visszaható hatályú oltalommal rendelkező országokban – például Magyarországon – a letétbe helyezés napjától, az USA-ban azonban a szabadalom megadásának napjától lehetséges a hozzáférés.

illetve az amerikai biotechnológiai joggyakorlatot, valamint a Monsanto-ügy bemutatásán keresztül szemléltette az előadása során elhangzottakat.

Végül, de nem utolsó sorban *Dr. Szilágyi János Ede* (PhD, ME-ÁJK, habilitált egyetemi docens), a CEDR – Magyar Agrárjogi Egyesület tagja kapott szót. Előadását négy részre osztotta. (1) Elmondta, hogy a kerekasztal témáját aktuálisnak érzi. Megítélése szerint több jogterületet is érintő témáról van szó, amely igényli az ilyen jellegű konferenciákat. Teljes mértékben egyetértett azon korábbi hozzászólókkal, akik szerint ezen terület esetében, annak megértése szempontjából rendkívül fontos a vonatkozó joggyakorlat megismerése és megértése. (2) Alapvetően a saját kutatási területéből kiindulva tud nyilatkozni, amely főleg az agrárpolitikai illetve agrárjogi 'minőség- és eredetvédelem', valamint a magánjogi 'földrajzi árujelzők' metszéspontjában helyezkedik el.¹⁶ (3) Meglátása szerint a kerekasztal címe önmagában is fontos értelmezési feladatot ró a megbeszélésen résztvevők számára; ezen nehézséggel a korábbi miskolci agrártankönyvek vonatkozó fejezeteinek kialakítása során is szembesültek.¹⁷ Vagyis egyrészt az agrárjog, másrészt a szellemi tulajdon oldaláról. (a) Az agrárjogot érintően annak művelői¹⁸ sem képviselnek egységes álláspontot, hogy pontosan hol is vannak a határai, mindazonáltal biztató, hogy – elsődlegesen – az agrárjogi stúdiumot érintően 2005-ben komoly előrehaladás történt az

¹⁶ Szilágyi János Ede: Földrajzi árujelzők szabályozása multilaterális nemzetközi megállapodásokban, *Miskolci Jogi Szemle*, 95-120.; Szilágyi János Ede: *Eredetvédelmi kérdések a borjogban*, Miskolc, Novotni Kiadó, 2009, 61-85, 204-352; Szilágyi János Ede: A földrajzi árujelzők hatályos magyar szabályozása a nemzetközi és európai tendenciák tükrében, *Magyar Jog*, 2010/5, 265-273.; Szilágyi János Ede: Észrevételek a borok földrajzi árujelzőinek joggyakorlatához, in: Barzó Tímea et al (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Bíró György professzor 60. születésnapjára*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2015, 549-562.

¹⁷ A téma kapcsán érdemes a következőket elemezni: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*, II. kötet, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2005, 97-102. (*Csák Csilla*), 133-134. (*Jasinka Anita*), 166-169. (*Jasinka Anita – Prugberger Tamás*); Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2006, 417-422. (*Csák Csilla*), 455. (*Jasinka Anita*), 484-486. (*Jasinka Anita*); Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2010, 475-488. (*Szabó Ágnes*), 489-500. (*Szilágyi János Ede*); Szilágyi János Ede (szerk.): *Környezetjog*, II. kötet, Miskolc, Novotni Alapítvány, 2008, 39-52. (*Szabó Ágnes*), 53-58. (*Szilágyi János Ede*).

¹⁸ A meghatározás nehézségeiről lásd például Bobvos Pál – Hegyes Péter: *Agrárjog*, Szeged, SZTE-ÁJK – JATEPress, 2011, 9-13; Csák Csilla: Az Agrárjog rendszerbeli sajátosságai és fejlődési tendenciái, in: *A Civilisztika fejlődéstörténete* (szerk.: Miskolczi-Bodnár Péter), Miskolc, Bíbor Kiadó, 2006, 83-87.; Fodor László: *Agrárjog*, Debrecen, Kossuth Egyetemi Kiadó, 2005, 17-54.; Kurucz Mihály: Az agrárjog tárgya, fogalma, alapelvei és rendszere, *JAEL*, 2 (2007) 2, 41-84.; Prugberger Tamás: Adalékok az agrárjog jogrendszerbeli elhelyezéséhez, *Jogtudományi Közlöny*, 45 (1990) 5, 178-181.; Szilágyi: Az agrárjog dogmatikájának új alapjai, *Jogtudományi Közlöny*, 62 (2007) 3, 112-122.; Szilágyi: Változások az agrárjog elméletében, *Miskolci Jogi Szemle*, 11 (2016) 1, m.a.; Tanka Endre: Az agrárjog fogalma és helye a magyar jogrendszerben, *Magyar Jog*, 52 (2005) 7, 394-404.; Veres József: Egy lehetséges agrárjogi koncepció vázlata, in: Tóth Károly (szerk.): *Emlékkönyv dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára*, Szeged, SZTE-ÁJK, 1993, 519-526. o.

egységesítés irányába.¹⁹ Ezért ebből tartja érdemesnek kiindulni. (b) A szellemi tulajdon kérdésében a saját kutatási területe kapcsán több lehatárolási nehézséggel találkozott, vagyis több olyan jogintézménnyel is,²⁰ amelyeket érdemes lehet becsatornázni a kerekasztal választott témakörébe, ugyanakkor nem egyértelműen, vagy nem teljes körűen sorolhatók a szellemi tulajdon körébe. Példaként említi a hungarikum előírásokat, vagy a magyar termék rendelet előírásait.²¹ (4) A fentiekre tekintettel ezért első körben a kerekasztal témájának pontosabb meghatározását javasolja. Meglátása szerint (a) egyfajta minimumként érdemes abból kiindulni, amit Tattay Levente professzor jelölt meg – nevezetesen: (a1) földrajzi árujelzők, (a2) növényfajta oltalom, és (a3) a biotechnológiai találmányok jogi oltalma –, egy későbbi konferencia témájaként pedig (b) fontos lenne, hogy a résztvevő személyek további olyan területeket jelöljenek meg, amelyek még kapcsolódhatnak jelen kerekasztal témájához. Hozzátette, hogy természetesen már a mostani kerekasztal beszélgetésen is többen – jómagam is – utaltak ilyen tágabb értelemben a témához kapcsolódó területekre, jogintézményekre, de úgy gondolja, hogy érdemes lenne mindegyik további, tematikában is ekként rögzített alkalmat szentelni.

A hozzászólók gondolatai jó vitaindítónak bizonyultak, mind ők, mind a szervezők még hosszasan tanácskoztak az említésre került témákról. *Dr. Grad-Gyenge Anikó* (PhD, KRE-ÁJK, habilitált egyetemi docens)²² például kiemelte a *hungarikum* védelem jelentőségét, mely a külföldi szakirodalom szerint is erős eszköztára lehet a hagyományos magyar termékek védelmének, azonban minimális a tényleges igény rá. A know-how szerinte együtt létezik a mezőgazdasággal, a szellemi tulajdonvédelem e felett kellene, hogy álljon. *Dr. Faludi Gábor* a védjeggyel illetve földrajzi árujelzővel rendelkező termékek 'összetéveszhetőség-tesztjéről' beszélt. *Dr. Gonda Imre* ismét az eltérő szabályozásokban rejlő problémákat fejtegette, továbbá említést tett az egységes hatályú európai szabadalom intézményének bevezetéséről – olcsóbbá vált az oltalom megszerzése a nagyvállalatok számára, de ezzel szemben a vitarendezés céljára létrehozott új fórumrendszer előtti eljárás lényegesen magasabb költségekkel jár. *Dr. Görög Márta* szerint a szabadalom primátusa nem mindig támogatja az innovációt, pedig ez lenne a cél. Joggyakorlata során azt tapasztalja, hogy a vállalkozók inkább a know-how biztosította védelemben hisznek, a szabadalmaztatással kíváriják,

¹⁹ Az állásfoglalás érdemi részét publikálta: Raisz Anikó – Szilágyi János Ede: Az agrárjog és kapcsolódó területeinek (környezetjog, vízjognak, szociális jognak, adójognak) fejlődése az Európai Unióban, a nemzetállamokban és a WTO-ban, *Agrár- és Környezetjog*, 2012/12, 107-108.

²⁰ Korábbi állásfoglalása kapcsán lásd: Szilágyi János Ede: *Minőség a mezőgazdasági termékek és élelmiszerek jogában*, in: Szilágyi János Ede (szerk.): *Környezetjog II*, Miskolc, Novotni, 2008, 55-60.; Szilágyi János Ede: *A minőségi mezőgazdasági termelés és élelmiszer-előállítás jogintézményei*, in: Csák Csilla (szerk.): *Agrárjog*, Miskolc, Novotni, 2010, 486-496.

²¹ Szilágyi János Ede: Az eredetvédelem egyes aktuális kérdései: a magyar termék és a hungarikum, in: Pogácsás Anett (szerk.): *Quaerendo et Creando*, Miskolc, Novoni Alapítvány, 2015, 607-621.

²² Dr. Grad Gyenge Anikó vonatkozó munkássága kapcsán kiemélést érdemel: Grad-Gyenge Anikó: Mindent a védjegyekről, *Infokommunikáció és jog*, 2015/58, 97; Grad-Gyenge Anikó: Búcsú a szellemi alkotások jogától? – A szerzői jog és az iparjogvédelmi oltalmi formák polgári jogi védelme a magyar magánjogban, *Új Ptk.*, in: www.ptk2013.hu (2016. 06. 04.)

hogyan a termék marketinggel kellően megtámogatott legyen. *Dr. Szabó Ágnes* szerint túl sok a bejelentett védjegy, az EU-nak inkább a minőséget kellene erőteljesebben támogatnia. A Minisztérium eredetvédelmi programja a bejelentések számának növelését tűzte ki célul, valamint az eddigiek megváltoztatását. *Dr. Tattay Levente* a Tokaji név használatához kapcsolódó magyar-szlovák vitáról beszélt, kiemelve az EU gondatlan eljárását. Együttműködést szorgalmaz a két fél között, kifejtve, hogy szerinte az egyes szabadkereskedelmi egyezmények a gyengébb államok kiaknázását hordozzák magukban.

Az eszmecsere *Dr. Kurucz Mihály*, a kerekasztal levezetőjének záró gondolataival ért véget. A megbeszéltek alapján a következő kerekasztalt ősszel tartják, versenyjogi témában, a korlátozások és előnyök elemzésével kapcsolatban. Továbbra is cél, hogy a szellemi tulajdon területénél maradjon a kerekasztal.

A magam részéről megtiszteltetésnek érzem, hogy részt vehettem ezen a rendkívül tudományos kerekasztal-beszélgetésen. Lévén agrárjog- illetve szellemi tulajdon iránt érdeklődő joghallgató, számos információval gazdagodtam a szakemberek között töltött néhány óra alatt. Rendkívül fontos és jó kezdeményezésnek tartom a kerekasztalok intézményesítését, hiszen amellet, hogy jó vitafórum, segítheti mind a jogalkotást, mind a jogtudományt.